Sadakalarımızı arttıralım

Özbekistan'dan Bahtiyar Osmanov: "Bizim ülkede yani Özbekistan'da İslâmî bir maliye kurumu yoktur. Sadaka çok bilinmez. Sizden bir sorum, sadaka nedir? Kimlere nasıl, ne kadar ve ne zaman sadaka verilir? Dilenciye verilen şey sadaka mıdır? Sadakanın ömrü uzattığı doğru mudur? Öyleyse ecelin değişip değişmediği meselesini izah eder misiniz?"

Sadakayı günlük dilimizde, Allah'ın rızâsını kazanmak amacıyla insanlara parayla, mal ile, ilim ile, elinden tutmak sûretiyle veya başka her hangi bir şekilde faydalı olmak şeklinde tanımlayabiliriz. Peygamber Efendimiz'in (asm) dilinde sadakanın geniş ve kapsamlı bir kavram olduğunu görüyoruz.

Allah Resulü (asm) şöyle buyurmuştur: "Sizden her birinize her mafsal ve kemik üzerine bir sadaka lâzım gelir. Her tesbih bir sadakadır! Her tahmid (hamd etmek) bir sadakadır! Her tehlil (Kelime-i Tevhidi söylemek) bir sadakadır! Her tekbir bir sadakadır! Her iyiliği emretmek bir sadakadır! Her kötülükten alı koymak bir sadakadır! Ya da bunlara bedel, kuşluk vakti kılınan iki rek'at namaz sadakadır!"1

Hiçbir sadaka değersiz görülmemeli, hiçbir iyilik küçümsenmemelidir. Nitekim Peygamber Efendimiz (asm) bir diğer hadîslerinde: "Bir din kardeşini güler yüzle karşılamak da olsa, hiçbir iyiliği sakın hor görme!"2 buyuruyor.

Sadaka ve önemi ile ilgili Resûlullah Efendimiz'den (asm) birkaç hadis daha aktarmakta yarar görüyoruz:

* "İnsanların her mafsalı üzerine güneşin doğduğu her gün için bir sadaka vardır. İki kişi arasında adâletle hükmetmen bir sadakadır. Bir adama hayvanına binmekte yardım etmeniz bir sadakadır. Veya onun eşyasını hayvan üzerine kaldırıvermen bir sadakadır. Hoş söz bir sadakadır. Namaza gitmek için attığın her adım bir sadakadır! Halka ezâ verecek bir şeyi yoldan kaldırman bir sadakadır."3

* "And olsun ki ben, bir adamı yol üzerindeki Müslümanlara ezâ veren bir ağacı

kesmesi sebebiyle Cennet içinde dolaşırken gördüm.”4

* “Bir Müslüman bir ağaç dikerse; ondan yense de onun lehine sadaka olur! Ondan çalınsa da onun lehine sadaka olur! Ondan hayvan da yese, kuş da yese onun lehine sadaka olur! Her hangi bir kimse, hangi sebeple olursa olsun, onu eksiltirse onun lehine sadaka olur!”5

Nihayet Allah Resûlü (asm) en veciz bir ifadeyle sadakayı şöyle özetliyor: “Her iyilik sadakadır!”6

Her iyilik sadaka olunca, sadaka hiçbir sınır kabul etmez ve sadakanın verilme zamanı tüm ömrümüze şamil olur. Verilme durumu ise, tamamen bizim imkânlarımıza ve gücümüze bağlı olarak gerçekleşir. Kayıtsız-şartsız başkasına iyilik yapmak, ihtiyaç anında elinden tutmak, hastaları ziyaret etmek, insanlara nazik davranmak… vs. sadaka hükmüne geçer. Bizden Allah rızası için isteyen dilenciye vermek de sadakadır. Dilencinin gerçek halini bilmemek durumu değiştirmez. Ancak dilencinin bir sahtekâr olduğundan ve istediği şeye ihtiyacı olmadığından kesin olarak emin olursak, istediği şeyi vermeyebiliriz. Yine de kırmak, hakaret etmek veya rencîde etmek değil, eğer konuşmamız gerekiyorsa yumuşak söz söylemek daha uygun olur. Böylece de para yerine, hoş bir sözle yine sadaka vermiş oluruz.

Sadakanın ömrü uzattığı şeklindeki müteşâbih hadîsleri muhtelif şekillerde yorumlamak mümkündür. Sadaka verenin rûh dünyasında huzur ve saadetin hâkim olduğu, yaşadığı her dakîkanın âhiret hesabına bekâ ve ebediyet cilvesine mazhar olduğu ve kula ebedî saatler kazandırdığı düşünülmeli; Allah rızâsı için atılan her adımın, ömür dakikalarını ebedî seneler hükmüne getirdiği anlaşılmalıdır.7 Her bir ömür dakikasını, milyonlar sene ebedî meyveler verecek şekilde yaşayan bir hayırseverin ömrünün, dünya zamanı bakımından her ne kadar kısa da olsa, gerçekten kısa olduğu söylenebilir mi? Gerçek hayat âhiret hayatı değil mi?

Diğer yandan kulun ömrünün, kulun ameli çerçevesinde ve Allah’ın dileği doğrultusunda kısa veya uzun olmasında kader ile çelişen bir durum söz konusu değildir. Bu, “Ecel birdir, değişmez” gerçeğine ters de değildir. Çünkü bir kişinin, verdiği sadaka neticesinde ömrünün uzamış olması da zaten Cenâb-ı Hakkın ezelî ilminde mevcut olduğundan, eceli ona göre takdir edilmiştir.

Dipnotlar:
1- Rıyâzu’s-Salihîn, 118
2- a.g.e., 121
3- a.g.e., 122

4- a.g.e., 127
5- a.g.e., 135
6- a.g.e., 134
7- Lem’alar, s. 23